

het Volksbelang

Liberaal Vlaams Tijdschrift
www.hetvolksbelang.be

nr 10 - Oktober 2019
Jaargang 140
maandblad

Vervroegde verkiezingen?

Nu er in Brussel, Wallonië en Vlaanderen regionale regeringen zijn gevormd, is het uitkijken naar de nieuwe federale regering. Voorlopig is er weinig beweging hoewel in de wandelgangen te horen valt dat de mogelijke coalitiepartners van een paars-gele federale regering verder staan dan de buitenwereld denkt.

Toch zijn vervroegde verkiezingen ook niet uit te sluiten mocht het paars-gele verhaal op de klippen lopen. “Overloop je alles dan kom je toch snel tot de conclusie dat het zeer moeilijk is een federale coalitie te vormen zonder één van de twee grootste partijen, N-VA met 25 en PS met 20 zetels in het federaal parlement. Zij moeten dus nu maar eens zeer ernstig onderhandelen. Maar de weg naar paars-geel moet politiek ook nog afgelegd worden. Een andere optie zijn nieuwe verkiezingen, maar na de jongste peilingen lopen de betrokken partijen daar niet echt warm voor”, zegt onze analist Herman Matthijs.

Lees blz. 4.

Inhoud VAN DE REDACTIE “De Vlaamse Natie” krijgt vorm / 2 | SAMENLEVING Het Vlaams regeerprogramma: stemplicht sneuvelt / 3 | GESCHIEDENIS De Week, familie van Volksbelang / 6 | BUITENLAND Spanje en zijn Franco-verleden / 8 | ECONOMIE Moet het kapitalisme gered worden? / 10 | BOEKEN Een roman over Alzheimer / 11 | BOEK VAN DE MAAND De verwondering van VUB-rector Caroline Pauwels / 12 |

Van de redactie
door **Bert Cornelis**

Symbolen

De Vlaams-Nationalisten in de nieuwe Vlaamse regering met CD&V en Open Vld, zijn er in geslaagd het woord “natie” het Vlaams regeerakkoord binnen te smokkelen: “Vlaanderen als welvoerende natie; Vlaanderen is “een democratische en sociale rechtsstaat en vormt een natie met een eigen taal en cultuur”. Onderhuids borrelt uit het akkoord de innige wens om ooit de onafhankelijkheid van de “Vlaamse Natie” te verwezenlijken, om alle Vlamingen bewust te maken van hun “Vlaamse identiteit”, om de “Vlaamse symbolen” van een “zelfbewust Vlaanderen” complexloos te delen. Zo is het neergeschreven. Wie dit leest en blijft ontkennen dat de lange onderhandelingen tussen formateur Bart De Wever en het Vlaams Belang als een schaduw over de tekstschrijvers heeft gehangen, doet de waarheid geweld aan.

Ook het idee uit de oorspronkelijke startnota van N-VA over de “Vlaamse Canon” is in het regeerakkoord geslopen: “we vragen aan een groep onafhankelijke experts om op wetenschappelijke basis een ‘Canon van Vlaanderen’ op te stellen. Het gaat om een lijst van ‘ankerpunten’ uit onze Vlaamse cultuur, geschiedenis en wetenschappen”. De kritiek op dit idee is blijkbaar niet tot op de onderhandelingstafel geraakt. Let vooral op het ‘taalgebruik’. Het komt uit het glossarium van de ‘Vlaams-Nationalisten’. Eminent historicus Bruno De Wever (UGent) was zeer duidelijk: “De politieke instrumentalisering van de geschiedenis om de Vlaamse identiteit te ondersteunen, is een bar slecht idee”. Of om het met de woorden van stamboomliberaal Mathias De Clercq te zeggen: “De Vlaamse Canon is een absurditeit die zal uitmonden in artificieel geconstrueerde geschiedenis gebaseerd op mythes en verhalen die alleen maar tot verdere polarisatie kan leiden”.

We richten ons ook tot de linkse flaminganten en herinneren hen met plezier aan het volgende. Voor de oudere lezers wil ik hier graag de Vlaamse socialist Norbert De Batselier citeren, samen met de Volksunieman Maurits Coppieters ooit een vertegenwoordiger van de “onbevangen” progressieve Vlamingen, wars van nationalisme: “Er bestaat een demo-

cratische Vlaamse beweging die voor mij de hoeksteen van Vlaanderen vormt. Gelukkig heeft die beweging elke band met het extremisme doorgesneden. Daarom spelen ze vandaag een opbouwende rol.” Wel, op die Vlaamse beweging zit er vandaag heel wat ruis.

Laten we eens een nieuwe Vlaamse frontvorming (excuus voor het jargon) overwegen, maar dan zonder dat “natievormend gedoe”. In alle politieke strekkingen, liberalen, christendemocraten, socialisten, ja ook bij de groenen en de communisten moeten er toch wel mensen te vinden zijn die het ‘onbevangen Vlaming zijn’ willen ondersteunen en voor Vlaanderen een open project willen uitwerken? Laten we een Vlaams project maken dat ook aan de overzijde van de taalgrens aanvaardbaar is en het huidige wantrouwen tegenover de gesloten houding van de Vlaamse regering wegneemt.

“Wie blijft ontkennen dat de lange onderhandelingen tussen formateur Bart De Wever en het Vlaams Belang als een schaduw over de tekstschrijvers heeft gehangen, doet de waarheid geweld aan”

Het regeerakkoord is een gemiste kans voor de onbevangen Vlaming die ook van zijn Vlaanderen houdt, maar die niet moet weten van al die romantische retoriek. Wanneer kunnen we in Vlaanderen eindelijk eens ‘onbevangen’ Vlaming zijn zonder in het hoekje van de extreme vendelzwaaiers te worden gedrukt? Om onze gehechtheid aan Vlaanderen te beleven, om te kunnen houden van onze rijke Vlaamse geschiedenis zonder het onwelriekend parfum van de doordrammerige natievormers en identiteitsfreaks? Ik verwijs naar het voorstel om de Vlaamse burgemeesters een geel-zwarte sjerp te laten dragen? Je kan dit voorstel toch enkel maar bekijken als een regelrechte aanval op de Belgische staat en haar symbolen? Je houdt het daarom niet voor mogelijk dat iemand er met medeweten van CD&V en Open Vld is in geslaagd zo’n voorstel op de onderhandelingstafel te gooien. Het is te simpel en te gemakkelijk dit “gedrocht” als een akkefietje af te doen, want zo begon in het verleden, en begint vandaag nog altijd alle ellende: met symbolen! Echt waar, het deed me terugdenken aan de geel-zwarte verkeerspalen van Johan Sauwens.

Neen, dit is niet ons Vlaanderen. •

HET NIEUW VLAAMS REGEERAKKOORD

Stemplicht is gesneuveld!

De afschaffing van de stemplicht dook in liberale kringen zeer prominent op in het eerste burgermanifest van Guy Verhofstadt, gepubliceerd in januari 1991. In het derde hoofdstuk 'Burgerdemocratie' schreef Verhofstadt dat bijna geen enkele democratie in de wereld nog stemplicht kende, op de Grieken na... Voor Verhofstadt was de afschaffing een eerste opdracht van de grote politieke vernieuwingsgolf die hij in Vlaanderen poogde op gang te brengen.

Het is interessant om de Verhofstadt uit 1991 even aan het woord te laten: "De veel bezongen democratische plicht om in beginsel elke vier jaar naar de stembus te gaan, is absurd. Met even veel logica zou men kunnen voorschrijven dat iedereen op 11 juli de Vlaamse Leeuw hoort te zingen, op straffe van gerechtelijke vervolging. De stemplicht is namelijk een borstwering tussen de politici en de afkeuring die het kiezerscorps gebeurlijk voor ze voelt. De bewindslieden hoeven geen voorafgaande inspanning voor ze te doen, intellectueel of in bestuurlijke daden, om de kiezer ervan te overtuigen aan de democratie deel te nemen. Dit verklaart mee de in ons land gangbare schraalheid van het electorale debat. Geen burger kan zeggen: mij niet gezien. Als hij niet gaat stemmen, wordt hij voor de rechtbank gestraft, tenminste als die rechtbank daar tijd voor wil vrijmaken. (...) De politici hebben zo de illusie dat de natie hun woorden en daden wikt, maar ze strooien zich zand in de ogen. Want ook de burger die weigert te stemmen, stelt een daad. Hij geeft een teken van politieke vereenzaming: hij laat weten dat de politici niet relevant zijn voor de bekommernissen waar hij mee bezig is. Daarmee is hij geen inciviek. Hij geeft een voor de democratie waarschuwend signaal, hij is een waarderemeter voor het soort politiek van de onverschilligheid die gevoerd wordt."

De motivering van Guy Verhofstadt was toen duidelijk. Maar die duidelijkheid vinden we niet terug in het Vlaams regeerak-

Hoera! In het Vlaams regeerakkoord is de stemplicht voor gemeentel- en provincieraadsverkiezingen gesneuveld. Daarmee verwezenlijkt de Vlaamse regering met Vlaams-Nationalisten, liberalen en christendemocraten, jawel, een belangrijk deel van de Burgermanifesten van Guy Verhofstadt.

De nieuwe Vlaamse regering Jambon.

Guy Verhofstadt over de stemplicht: "Absurd als het verplicht zingen van de Vlaamse Leeuw op 11 juli"

koord uit 2019. In de inleiding staat wel dat de politiek met zijn tijd moet meegaan en "de burger meer greep moet krijgen op de politiek". Door de afschaffing van de lijststem, en de directere verkiezing van de burgemeester, ook in het regeerakkoord opgenomen, en een jarenlange verzuchting van de Vlaamse liberalen, kan je die greep wel duiden. Maar hoe de afschaffing van de opkomstplicht moet aansluiten bij die grotere greep van de burger op de lokale politiek, wordt niet duidelijk gemaakt. De afschaffing van de opkomstplicht hangt zowat wezenloos in een hoofdstuk dat gaat over de versterking van het lokale bestuur. En hoe de afschaffing van de opkomstplicht dat lokaal bestuur dan zou kunnen versterken, wordt in het akkoord nergens uitgelegd.

Wat is ten slotte de impact van die afschaffing? Moeilijk te voorspellen: bij de ge-

meenteraads- en provincieraadsverkiezingen vorig jaar stemden meer dan 175.000 Vlamingen blanco of ongeldig, bijna 4 procent van het totale kiespubliek. Zowat 362.000 mensen bleven thuis.

Ondemocratisch

Niet alle regeringspartijen waren enthousiast over de afschaffing van de opkomstplicht. Volgens Hendrik Bogaert van de CD&V is het zelfs een totaal verkeerde keuze. "De thermometer weggooien omdat je de uitslag niet leuk vindt, is ondemocratisch", zo stelde Bogaert in een reactie na het bekendmaken van het Vlaams regeerakkoord. En hij heeft niet helemaal ongelijk: de traditionele partijen, CD&V en Open Vld kijken al een tijdje aan tegen stemverlies en de indruk is er natuurlijk wel dat zij hopen dat door de opkomstplicht af te schaffen, de malcontenten thuisblijven, en enkel de sterk geëngageerde kiezer, van wie zij hopen dat hij voor hen stemt, zal komen opdagen. Verhofstadt zag dat in zijn tijd anders: wie thuis in de zetel blijft, geeft ook een belangrijk signaal. De malcontenten tellen ook mee. Het is maar hoe je het bekijkt.

Overigens, dat de foertstemmers bij stemrecht thuisblijven, is nog nergens wetenschappelijk bewezen.- B.C.

DE ONMOGELIJKE

De vorming van een federale regering

door Prof. Herman Matthijs
(VUB & UGent)

Informateurs

Het informateursduo Reynders & Vande Lanotte gaf recent de fakkel door aan de twee pre-informateurs Geert Bourgeois en Rudy Demotte. Reynders en Vande Lanotte waren de vertegenwoordigers van de twee grootste politieke families, de liberalen en de socialisten. Van begin juni tot begin oktober hebben zij discreet afgetast welke partijen nog in aanmerking komen voor een federale coalitie. De twee krokodillen van de vaderlandse politiek zien nog zes partijen: N-VA, PS, MR, CD&V, Open Vld en sp.a. Het is nu aan de twee pre-informateurs om hiermee iets proberen te doen.

Opvallend toch wel die twee figuren: geen toppers meer in een regering, gewezen minister-presidenten en behorende tot de twee grootste partijen, N-VA en PS. Al even opvallend is het feit dat de aanduiding van deze twee personen al een dag op voorhand door de media werd verspreid vooraleer zij bij de koning werden geroepen. Het is duidelijk nog te vroeg om de echte politieke leiders op pad te sturen. Aangezien PS, sp.a, MR en CD&V in de komende periode nog een voorzitter moeten kiezen, gaan deze twee pre-informateurs ruim de tijd hebben om gesprekken te voeren. Ecolo is niet komen opdagen en heeft daarmee Groen ook naar de groep van niet bruikbare partijen verwezen.

Mogelijkheden

De tegenstellingen zijn immens en dat is ook logisch met een uitslag die in Vlaanderen

Op 26 mei jongstleden sprak de kiezer zich uit en die heeft altijd gelijk. Het resultaat is dat we in een merkwaardige situatie zijn beland, die zijn voorgaande niet kent in de politieke geschiedenis van dit federale koninkrijk. Inderdaad, al sinds de kerstperiode van 2018 wordt er bestuurd met een minderheidsregering, in lopende zaken en budgettair werkend met voorlopige kredieten. Als gevolg van de uitslag van 26 mei is de lopende regering terug gevallen op 38 zetels op 150 in de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

centrumrechts was en in Brussel alsook Wallonië erg links. Begin maar eens met deze zes partijen een akkoord te maken over migratie, defensie, milieu, staatshervorming, veiligheid, belastingen, saneringen enz. Maar de vorming van de regeringen van de deelstaten is wel afgerond. Nog een les in het land: een

“Open Vld kan zich in 2024 geen nieuwe nederlaag veroorloven”

federale regeringsvorming ligt stil tot er regeringen zijn gevormd in de deelstaten. Dat zegt veel over het politieke belang dat de partijen hechten aan de diverse regeringsvormingen. Uiteraard is dit laatste ook het resultaat van het feit dat men alle verkiezingen op één dag houdt. De zes samen halen 92 zetels in de Kamer en ook een meerder-

heid in elke taalgroep. Maar dat zijn liefst vier Vlaamse partijen! Bovendien zou de sp.a dan federaal meedoen en Vlaams niet. Realistisch bekeken is een regering met deze zes, niet vanzelfsprekend.

Doe de sp.a eraf en we komen op 83 zetels en een meerderheid met vijf partijen in elke taalgroep. Is de PS dan bereid om een heruitgave van de vorige Zweedse coalitie te ondersteunen? Daar lopen ze in het hoofdkwartier van de PS aan de Keizerslaan ook niet warm voor, zeker met het idee dat Ecolo en de communisten dan vanuit de oppositie heerlijk schieten op de PS. Dan maar paarsgeel of Bourgondisch, wat 80 zetels geeft in de Kamer, en een meerderheid in elke taalgroep. Ook hier genoeg vragen zonder een antwoord: kunnen de PS en de N-VA door één deur? De PS zit dan ook opgescheept met Ecolo en de PTB/PAB in de oppositie. Gaat de sp.a dan federaal meedoen en Vlaams niet? De weg naar een Antwerpse coalitie op federaal vlak is nog ver weg!

Of proberen om N-VA eraf te rijden? Dan komen we uit bij paars-groen: liberalen,

OPDRACHT

Wie wordt de opvolger van Charles Michel?

Hoe ver zullen de pre-formateurs Geert Bourgeois en Rudy Demotte geraken?

Vooraf N-VA-voorzitter Bart De Wever staat de komende weken voor moeilijke keuzes: al of niet in een federale regering stappen.

socialisten en de groenen. De optelsom van deze zes partijen geeft 76 op 150 zetels en geen Vlaamse meerderheid. Het eerste is wel een probleem, doch het tweede element is dat juridisch niet! Een probleem is dat een dergelijke coalitie te links is voor Open Vld. Voor de Franstaligen biedt deze paars-groene combinatie het voordeel van de overeenstemming met het Waals Gewest en de Franse Gemeenschap. Desalniettemin zal men toch wel een zevende partij moeten zoeken om deze zespartijencoalitie werkbaar te houden. Het Fransdolle Défi (2 zetels) is moeilijk verkoopbaar in Vlaanderen en hetzelfde geldt voor de franstalige christendemocraten van CDH (5 zetels). Trouwens dan moet Open Vld opboksen tegen N-VA, Vlaams Belang en CD&V.

Open Vld kan zich in 2024 geen nieuwe nederlaag veroorloven. Het ideale zou dan zijn dat CD&V paars-groen depanneert tot 88 zetels. Wel zijn er dan liefst vier Vlaamse partijen nodig om een federale regering werkbaar te maken en die zouden dan 8 ministers en enkele staatssecretarissen plus de voorzitter moeten verdelen. Groen en sp.a moeten dan een beleid voeren op federaal vlak en oppositie op Vlaams niveau. Maar CD&V en de liberalen zitten dan in beide regeringen. Het risico is dan meer dan groot dat deze beide partijen, via de federale regering en hun deelname in de Vlaamse regering, de N-VA vastzetten in het Vlaamse bestuur. Alleen heeft 26 mei erop gewezen, dat de Vlaamse christendemocraten en liberalen enkel kunnen groeien door naar rechts op te schuiven. Met andere woorden een dergelijke coalitie is er nog lang niet. Trouwens N-VA moet er zich ook rekenschap van geven dat de macht en het geld nog steeds op het federale niveau zitten.

Uiteindelijk rest nog een afspiegelingscollege. Dat is dan de benaming van een federale regering met de deelnemende partijen aan de Vlaamse en de Waalse regering. Maar gaat Ecolo dan besturen zonder groen en met N-VA? De PS zit dan in een regering zonder de sp.a. Dergelijke coalitie behaalt wel 96 zetels en ei zo na geen 2/3de meerderheid. Desalniettemin gebiedt de realiteit deze combinatie niet echt als realistisch te beoordelen omdat de ideologische verschillen te groot zijn. Alhoewel dat laatste probleem zich vooral stelt ten aanzien van het linkse Ecolo.

Conclusie

Als men alles overloopt dan komt men toch tot de conclusie dat het zeer moeilijk is om een federale coalitie te maken zonder één van de twee grootste partijen: N-VA (25 zetels) en PS (20). Daaruit dient men toch te besluiten dat deze twee partijen eens zeer ernstig met elkander moeten onderhandelen. Met andere woorden komt men dan uit op een paars-geel kabinet. Maar die weg moet politiek nog gemaakt worden. Een andere optie zijn nieuwe verkiezingen. Daarom is de fanclub van partijvoorzitters erg geslonken en dit na de IPSOS peiling van september. Ongetwijfeld worden er nog bemiddelaars, bruggenbouwers, pre-formateurs en formateurs op pad gestuurd vooraleer er een effectieve federale regering ontstaat. Nu Charles Michel en Didier Reynders naar Europa trekken, gaat de regering in lopende zaken ook nog een nieuwe eerst minister moeten zoeken. Ongetwijfeld gaat de (voorlopige) opvolger van Charles Michel enige tijd kunnen genieten van de Wetstraat 16! •

Familie van

Tot de stamboom van de Vlaamse, liberaalgezinde pers behoren titels als 'Het Laatste Nieuws', 'De Vlaamse Gids' en het in 1867 gestichte 'Volksbelang', dat u nu aan het lezen bent. Het past om in deze kolommen een blik te werpen op een minder gekende en allang verdwenen titel uit de liberale familie: 'De Week.'

Voorpagina van het nulnummer van *De Week*, 4.9.1909 p. 1. (Collectie Liberas/Liberaal Archief)

DE WEEK (1909-1912)

Victor Resslerer

Het weekblad 'De Week' verscheen tussen 1909 en 1912. Het omschreef zichzelf als een 'vrijzinnig Vlaamschgezind orgaan' en als 'een spiegel waarin het Vlaamsche leven wordt weerkaatst'. Antwerpen was de bakermat. De stichter was de drukker, boekhandelaar en tijdschriftenmaker Victor Resslerer (1877-1955) die zich gevestigd had in de Lange Nieuwstraat 56. Redactieleden en mede-

werkers hadden niet zelden een positie in het vrijzinnige cultuurleven of de stedelijke administratie. Ze deelden een schooljeugd aan het atheneum of een inwijding in De Kapel, het genootschap dat omstreeks 1900 het Antwerpse kunstleven in zijn greep had. Bekende namen die meewerkten aan *De Week* waren de schrijver en de zwager van Resslerer, Lode Baekelmans, de dichter Jan Eelen, de ambtenaar Leo van Riel, de kunsthistoricus Ary Delen en de romaneur Cyriel Buysse, die geen Antwerpenaar was, maar uit Nevele afkomstig was. Ook in steden als Gent en Brussel had *De Week* vaste correspondenten die verslag brachten van het liberale cultuurleven.

Victor Resslerer.

De stichter Resslerer had altijd op de barricaden gestaan. In de jaren 1890 was hij volbloed anarchist en had hij in de lijn van 'Van Nu & Straks' een aantal literaire tijdschriften uitgegeven. In de jaren 1900 koelde zijn anarchistische temperament tot democratische gezindheid. Toch bleef Resslerer zijn leven lang vasthouden aan een volks en Vlaamsgezind liberalisme. Zijn literaire

Volksbelang

engagement ruimde plaats voor een eerder maatschappelijke bewogenheid, die hij invulde met *De Week* en vanaf de Eerste Wereldoorlog ook met politieke functies in de Liberale Volkspartij, het Liberaal Vlaams Verbond (ondervoorzitter in 1919) en de Antwerpse Gemeenteraad. Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd hij, op verzoek van staatsminister Louis Franck, secretaris van de geneeskundige dienst van het Hulp- en Voedingscomiteit. Van november 1918 tot januari 1919 was hij hoofdredacteur van *De Nieuwe Gazet*. Daarnaast werd hij journalist bij *Het Laatste Nieuws*.

Literatuur en politiek

Het nulnummer van *De Week* verscheen op 4 september 1909. In zijn eerste editoriaal zette Ressler het doel van het blad uiteen: 'De Week wil zijn een wapen in den strijd voor geestelijke en economische grootmaking van Vlaanderen: een kampblad voor Vlaamsche taal- en stambelangen.' Dat waren forse woorden. Tegelijk was *De Week* ook een blad voor 'intellectuelen', een wekelijkse krant die ruimte had voor beschouwingen over de leerplicht, de Antwerpse gemeenteraadsverkiezingen, de relatie tussen literatuur en Vlaamse Beweging, het werk van kunstenaars als Jakob Smits of het vraagstuk van coëducatie in het lagere onderwijs.

Museumconservator Ger Schmoock herinnerde zich nog in de jaren '70 *De Week* als een blad voor 'Antwerpens flamingantische en liberaal-progressistische "intellectuele" burgerij'. Lezers konden een persoonlijk abonnement nemen of een publiek exemplaar open slaan in de Vlaamse Opera, het lokaal van het liberale *Help U Zelve* in de Volksstraat of het 'Vlaamsch Huis' aan de Keyzerlei.

Twee thema's domineerden in *De Week*: literatuur en politiek. *De Week* bracht recensies van nieuwe boeken, besprak de laatste afle-

vingen van tijdschriften en bracht verslag van lezingen, voorstellingen en zelfs de zittingen van de Vereeniging van Vlaamsche Letterkundigen. Op politiek-maatschappelijk vlak gaf een Vlaamsgezind liberalisme de toon aan. Dat uitte zich in aanvallen op de dominante Association Libérale en op de tegenstanders van de strijd voor de vernederlandsing. In polemisch opzicht was *De Week* eerder Klauwaert dan Geus. Heel wat achterkamerpolitiek en antiflamingantische combines die *De Week* vermoedde, werden uitgesponnen in soms vrijpostig geschreven stukken.

De macht van een blad

Op literair vlak behoort de campagne voor Cyriel Buysse tot het hoogtepunt van *De Week*. De achteruitstelling van Buysse in de traditionele (katholieke) literatuurkritiek had aangemaand tot actie. Het blad nam het initiatief voor een Buysse-hulde en publiceerde stukken over en van de schrijver.

Het ondersteunde de Buyssemonografie die medewerker Herman van Puymbrouck uitgaf. In brieven aan Baekelmans, Ressler en Van Puymbrouck drukte Buysse zijn waardering uit. Op 8 april 1911 verscheen *De Week* als een bijzonder feestnummer over Buysse, dat op een paar dagen tijd uitverkocht was. De boekhandel die Ressler runde, vaarde er overigens wel bij. In de maand van het Buysse-nummer verkocht hij achthonderd exemplaren van het werk van de man.

De macht van een blad toonde zich ook op politiek vlak. In het voorjaar van 1910 nam *De Week* de verdediging van Leo Augusteyns op zich, het Vlaamsgezinde liberale parlementslid dat binnen zijn eigen partij een strijd te leveren had. 'Het liberalisme zal zijn: vlaamschgezind en democratisch in Vlaanderen', besloot Baekelmans in *De Week* van 8 januari 1910. In de succesvolle herverkiezing van Augusteyns die daarop volgde, vond Ressler het bewijs dat er 'in de liberale rangen' een 'vlaamsch bewustzijn' was wakker geworden. Toch zou de weg nog lang zijn.

Gebrek aan geld

Op 18 mei 1912 verscheen het laatste nummer van *De Week*. Zoals zo vaak met journalistieke ondernemingen, was geld de vermoedelijke oorzaak van het verdwijnen van de titel. In maart 1912 was de uitgever van *De Week*, Meindert Boogaardt, immers failliet gegaan. •

(met dank aan het Liberaal Archief/Liberas)

Cartoon verschenen in De Week, 19.2.1910 p. 1. (Collectie Liberis/Liberaal Archief)

DE GEUR VAN BLOEDDORST

door Lukas De Vos

Ondanks massale steun van de Europese Unie om het land uit zijn star verleden op te tillen, blijft het politiek bestel verkleefd aan een bedenkelijke grandeur en aan ziekelijke heersdrift, met oorsprong in het verleden.

Schaduw van Franco

De gruwelen van de Spaanse Burgeroorlog zijn bekend. De lange schaduw van dictator Francisco Franco veel minder. De rechts-conservatieve Partido Popular is gewoon de voortzetting van de Alianza Popular die na Franco's dood werd opgericht door zijn vroegere minister van binnenlandse zaken en van voorlichting (censuur) Manuel Fraga Iribarne. In 1990 nam de nijldige José Maria Aznar over, zelf een lid van de Falange en van de studentenvakbond, de enige die was toegelaten door het Francobewind. Zijn opvolgers Mariano Rajoy en vandaag Pablo Casado worden geteisterd door schandalen: Rajoy viel als regeringsleider na partijcorruptie, waarbij de penningmeester en mogelijk hijzelf in verwickeld waren geraakt; Casado heeft geknoeid

De geest van de Spaanse dictator Francisco Franco dwaalt ook vandaag nog in Spanje rond.

SPANJE EN HET DEMOCRATISCH DEFICIT

Er stijgt een rottingsgeur op uit de Spaanse politiek nadat negen van de 12 Catalaanse ijvervaarders voor onafhankelijkheid celstraffen kregen van 9 tot 13 jaar. "De etterende wonden van de Franco-dictatuur (1939-1975) zijn nog lang niet verbonden", aldus Lukas De Vos.

met zijn diploma's, een vierdaagse cursus in Spanje wendde hij voor een postgraduaat van Harvard te zijn. Het mag dan niet verbazen dat de Partido Popular forse klappen kreeg bij de verkiezingen van april 2018. Ze viel terug tot een historisch laagterecord van 15,8 % en amper 66 zetels in het Lagerhuis van de Cortès dat 350 leden telt. In 2016 behaalde de PP 137 zetels. Maar de greep op de politiek blijft doorgaan omdat de "democratische" grondwet van 1978 kort na de dood van de Caudillo door zijn aanhangers is opgesteld onder een nog onvoldragen koningschap van Juan Carlos. Hij draagt de stempel van een centralistisch en weinig liberaal beleid (al heeft het Hooggerechtshof, dat helemaal is volgestouwd met PP-aanhangers, en sinds 2017 79 leden telt, de atavistische, bijna 'Poolse' aanpak van homoseksuelen, abortus, vrouwenrechten en dies meer verworpen).

Staatsterreur

De schaduw van Franco heeft ook een naam. Staatsterreur. Dankzij de Europese Unie is er een laagje democratie afgezet op het logge monster van een autoritair bewind. Maar in tijden van crisis brult dat monster opnieuw vervaarlijk. In den beginne leek dat potsierlijk. De clown van dienst heette toen Antonio Tejero Molina, luitenant-kolonel van de Guardia Civil. In 1978 lanceerde hij "Operatie Ga-

Een kolder-moment in de Spaanse geschiedenis: Generaal Antonio Tejero stormde in 1981 met 200 kompanen het parlement binnen, wild zwaaiend met een pistool.

laxia", de naam van het café waar een troepje beschonken officieren een staatsgreep planden tegen de democratie. De huidige naam van het café, Van Gogh, ligt dichterbij hun bedoelingen. Tegen Tejero werd, na de mislukking, zes jaar geëist. De krijgsraad gaf hem de minimumstraf, zeven maanden en één dag. Met behoud van zijn graad. Tejero was niet geleerd. In 1981 stormde hij met 200 kompanen het parlement binnen, wild zwaaiend met een pistool. Alle leden doken onder hun bank, op één onverzettelijke gekozene na. De recidivist Tejero werd door de koning buitenspel gezet, en kreeg toen 40 jaar. Hij zat er vijftien van uit. Dat was geen rebellie alleen, het was een staatsgreep. Rebellie omdat hij de macht

gewapenderhand wou veroveren. Staatsgreep omdat hij opnieuw de junta wou invoeren. Hoogverraad omdat hij geen gesprek met de instellingen wou, maar met geweld zijn staatsvorm wou opleggen.

Verwerpelijk verleden

Het huidige Spanje kampt met een heropflakking van dat verwerpelijke verleden. Opnieuw draait alles om de dictatuur, de invraagstelling van de rechtsstaat, en de driestheid van extreem rechts. Ook daar kleven namen op. Franco, de zaak tegen de Catalaanse

ona, maar de grondwet gaat voor”. Dat wijst niet op een dialoog, maar op een dictaat. De nieuwe verkiezingen op 10 november zullen uitwijzen of dat een goed idee was. Want Sánchez is er door pietluttig opbod van machtsdeling met Unidas-Podemos niet in geslaagd een meerderheidsregering te vormen, ook al omdat de steun van de Catalaanse ERC met zijn 15 leden onontbeerlijk was; vier volksvertegenwoordigers en één senator van de Catalaanse nationalistes zijn trouwens beëdigd in de gevangenis, maar krijgen geen onschendbaarheid, de tijden van Borms zijn terug.

Protest in de straten van Barcelona na de veroordeling van 12 Catalanen.

afscheidingsgezinden, en Vox-PP.

Laat ik beginnen met dat laatste. De nieuwe Falange is een feit, en de conservatieve burgerpartijen nemen hun drastische standpunten (migratie, strafrecht, nationalisme) over, delen zelfs de macht zoals de regionale verkiezingen in Andaloesië hebben aangetoond. Het verwondert mij niet dat er een bijna natuurlijke coalitie tot stand is gekomen tussen behoudsgezinde boeren, ontevreden stedelingen en stoottroepen die met de opkomst van uiterst rechts van Skandinavië tot Oost-Europa, van Italië tot Hongarije een tweede adem hebben gevonden. Bij de nationale verkiezingen van 28 april dit jaar kwam Vox meteen in het parlement met 24 zetels, één op tien Spanjaarden stemt opnieuw radicaal rechts. De PP ziet de bui hangen, want dat ging ten koste van haar aanhang – de centralistisch gezinde partij Ciudadanos verdubbelde bijna haar zetels tot 57, en pikte de rest in. De golf om te herfederaliseren is meteen een vloedgolf geworden, waarin aftredend premier, de socialist Pedro Sánchez, meegesleept wordt: “Ik ben bereid tot dialoog met Barcel-

Nieuw graf voor Franco

De tijd van Franco niet minder, al is het lot van de Caudillo 44 jaar na zijn dood bezegeld. Sánchez heeft net op tijd de geschiedenis aan zijn kant gekregen: het Hooggerechtshof heeft beslist dat de regering de overblijfselen van de dictator mag laten opgraven, en dat hij niet in de Almudena-katedraal wordt bijgezet. Wat de familie eiste. Het wordt een hereniging met zijn vrouw Carmen Polo op de begraafplaats van Mingorrubio in de kleine gemeente El Pardo boven Madrid. Wanneer en hoe wordt geheim gehouden, in elk geval voor 25 oktober, wellicht per helikopter. De Vallei van de Gevallenen zal daardoor een schandvlek uit het Spaanse verleden uitwissen. Gedeeltelijk toch, want de stichter van de Falange, José Antonio Primo de Rivero, behoudt zijn tombe tussen de duizenden dwangarbeiders en sneuvelen van links en rechts. De anarchistische auteur-regisseur Gernando Fernán-Gómez zag daar terecht een voortzetting van de dictatuur in: “Als rechts praat over verzoening dan gaat het ze niet om vrede, maar om de

overwinning in de Burgeroorlog te bestendigen”. Vandaar allicht vijf brandstichtingen rond het dal in 2018. Het oude monsterverbond kerk en leger is niet dood. Tegen de opgraving van Franco keerden zich niet alleen de familie en de Stichting Francisco Franco, maar ook Vox (dat nogal cynisch kreet dat “de regering geen respect heeft voor de doden”), ADVC (de Vereniging voor het Behoud van de Valle de los Caídos) en de Benediktijnermonniken die het monument beheren. De familie had nog geëist dat de prior van de abdij zijn zegen moest geven, maar ook dat werd door het Hooggerechtshof afgewezen. Meteen kan de kortstondige opstoot van fascistische verering weer afnemen.

En dan is er behandeling van de autonome regio's, voorop Catalonië. Zij worden financieel en politiek gesmoord. Minister van Belastingzaken Maria Jesús Montero slaagt er al een heel jaar niet in de 7 miljard euro die voorzien zijn ook uit te betalen. “Op bevel van de advocaat van de staat”, zegt ze. Dat is bedenkelijk. Volgens de advocaat mag “een ontslagnemende regering geen grote uitgaven doen als ze weerslag hebben op de nieuwe regering”. Er is geen begroting omdat rechts ze bewust heeft tegengehouden.

Wraakactie

En dan is er de politieke wraakactie. Negen van de 12 Catalaanse ijverars voor onafhankelijkheid kregen celstraffen van 9 tot 13 jaar. Het Hooggerechtshof was verstandig genoeg om niet in te gaan op de belachelijke aanklacht van rebellie (al verworpen in Schotland, België, Duitsland en Zwitserland). De straf geldt dus voor opruiing, burgerlijke ongehoorzaamheid en “misbruik van openbare gelden”. Die duidelijk erger zijn dan een staatsgreep die zeven maanden cel kost. Bedoeld wordt: er is maar één staatsraison. Maar heeft Franco dan de regels van de nationale regering gerespecteerd? Alsof dat niet volstaat wil Madrid nu ook de Catalaanse diplomatie fnuiken. Zoals Vlaanderen werkt ook Catalonië aan een netwerk van nu 15 buitenlandse vertegenwoordigingen. Minister-president Quim Torra heeft net de opening van zo'n huis in Tunesië, Mexico en Buenos Aires aangekondigd. “Gaaf in tegen het algemeen belang”, stelt Madrid nu. De rode draad is duidelijk: “L'Etat c'est Moi”. •

MOET HET KAPITALISME GERED WORDEN?

Het zal wel geen toeval zijn dat 2 toonaangevende media in de economische sfeer, de The Financial Times en The Economist recent eerder alarmerend artikels publiceerden over het nakende einde van het op winstmaximalisatie gedreven kapitalisme. Zij zien vooral twee redenen waarom het model blijkbaar niet (meer) zou werken: de inkomensongelijkheid wordt steeds groter (en wordt hoe langer hoe meer een bron van maatschappelijke onrust), en ook ons leefmilieu (natuur – klimaat- ...) kan dit ongebreideld streven naar meer winst ook niet langer aan.

door Mark Bienstman
mbienstman@hotmail.com

De vraag is of deze “ongemakken” voldoende redenen zijn om het principe van de vrije markt (waarop het kapitalisme zich beroept) zelf in vraag te stellen. Wij denken van niet, maar we mogen natuurlijk niet blind zijn voor de “constructiefouten” van het systeem. Naar onze bescheiden mening zijn er twee structurele problemen die dringend moeten worden aangepakt.

Slecht kompas

Een eerste zwakte is dat het systeem werkt met een zeer slecht afgesteld kompas: streven naar winst (= het kompas) wil zeggen dat ondernemers ofwel zorgen voor een maximum aan inkomsten en/ of zo laag mogelijke kosten. Het probleem ligt hem vooral langs de kostenzijde: de boekhouders van bedrijven houden alleen rekening met de kosten die zij van een tegenpartij krijgen gefactureerd. Helaas veroorzaakt het productieproces (in de ruime zin van het woord) een hele reeks kosten die niet worden doorgefactureerd (zoals impact op het leefmilieu – gebruik van andere “collectieve goederen” - ...). Dus als de kosten niet correct worden doorgerekend, geeft het kompas een “verkeerde” koers aan. Deze scheeftrekking wordt nog erger, als ondernemingen er ook nog eens alles aan doen om zo weinig mogelijk belastingen te beta-

len. Het “ontwijken” van belastingen verstoort ook nog eens het economisch kompas: goederen en diensten worden niet per se op de meest optimale plaats geproduceerd, met alle daaraan niet-gefactureerde kosten van dien.

Om zowel het correct doorrekenen van alle kosten, als het correct betalen van belastingen mogelijk te maken, moeten de diverse nationale overheden beter leren samenwerken: de grote kapitaalkrachtige ondernemingen zijn al lang “geglobaliseerd”: voor hen is de hele wereld één dorp. Elk land afzonderlijk is tegen deze mobiliteit en flexibiliteit niet opgewassen. Vandaar de nood aan een sterk, verenigd Europa. Helaas, onder het motto “verdeel en heers” slagen de grote ondernemingen er steeds meer in dit eenmakingproces te saboteren en zelfs terug te draaien, met als meest pijnlijke voorbeeld de Brexit-saga.

Sterk Europa

Een sterk Europa dat zijn tanden laat zien is bovendien voor de VS en Rusland heel vervelend. De zogenaamde “slachtoffers” van de globalisering hebben behoefte aan méér Europa (niet minder), maar dan wel een Europa die strenge spelregels oplegt aan alle markspelers. Regels over hoe ondernemers met hun werknemers, hun consumenten en het leefmilieu omgaan. Regels over hoe ie-

deren correct belastingen betalen.

Tweede fout

Daarbij aansluitend komen we bij een tweede constructiefout van het huidige systeem. De winsten die worden gegenereerd komen bij een steeds kleinere groep terecht, waardoor wereldwijd de inkomensongelijkheid steeds groter wordt. Alweer wordt dit in de hand gewerkt door de zwakte van de diverse landen die denken dat ze dit varkentje wel alleen zullen kunnen wassen, daar waar de geschiedenis leert dat alleen een betere samenwerking tussen de landen dit probleem doeltreffend kan oplossen.

Kortom het enige antwoord om de (al)macht van de grote ondernemingen aan banden te leggen, is te zorgen voor een even grote, maar democratisch onderbouwde supra-nationale politieke (en syndicale) macht. Alleen op internationaal niveau kunnen (dwingende) regels worden opgelegd die zorgen voor een betere bescherming van werknemers, van consumenten en ook van het leefmilieu. Men moet dus niet de vrije markt opdoeken, men moet vooral zorgen voor eerlijke, correcte en transparante spelregels die internationaal gelden en waar iedereen zich moet aan houden. Dan blijft de vrije markteconomie het meest efficiënt model om te zorgen voor de grootste welvaart en welzijn voor iedereen. •

IVO VICTORIA

Alles is OKÉ

De laatste tijd worden er ontzettend veel romans geschreven met Alzheimer als onderwerp. Omdat er zoveel mensen door getroffen worden? Of de ouders van de auteurs en andere familieleden die ze goed kennen, er mee te maken krijgen?

Je zou er grapjes kunnen over maken, maar dat zou te triestig zijn, en wie weet krijgen wij zelf er niet vroeg of laat mee te maken? Onze Edegemse schrijver Ivo Victoria (*1971, geboren in de Victoriastraat!) is inmiddels aan zijn vijfde roman toe sinds hij in 2008 voor een literaire sensatie zorgde met zijn debuut 'Hoe ik nimmer de Ronde van Frankrijk voor min-twaalfjarigen won (en dat het me spijt)'.

Pornonaam

Ooit onthulde hij hoe hij aan zijn naam kwam, Ivo heet eigenlijk Hans Van Rompaey: "Dat pseudoniem is mijn porno-naam. Ik pikte uit een film van Tarantino op dat je pornonaam bestaat uit je tweede voornaam en de straat waar je bent geboren. Goed, mijn tweede naam is Ivo en ik ben opgegroeid in de Victoriastraat in Edegem. Dat viel ontzettend mee. Je hoort ook wel eens dat je als voornaam de naam van je eerste huisdier moet gebruiken, maar dan was het Fifi Victoria geworden". Zijn vader was een bankbediende die tot zijn twintigste in Congo had gewoond, zijn moeder lerares. "Ik had nooit gedacht schrijver te worden. Muziek speelde een veel belangrijkere rol in mijn leven." Hij studeerde communicatiewetenschappen aan de Katholieke Universiteit Leuven.

Ivo Victoria.

Als zanger van de inmiddels ter ziele gegane popband Kamino bracht hij diverse albums uit en tourde hij door de Benelux. Hij werkte bij verschillende Belgische platenmaatschappijen en was betrokken bij de organisatie van het Lowlands-festival, zo leert ons de website <https://schrijversgewijs.be/schrijvers/victoria-ivo/>

Vlaamse bescheidenheid

In de zomer van 2002 'emigreerde' hij naar Amsterdam en beweert dat hij allicht nooit professioneel schrijver zou zijn geworden als hij in Edegem-of-zo-was blijven wonen... Hij verwijt ons vooral onze bescheidenheid... Als recensent moffelen we het niet weg dat wij een boontje hebben voor de pennenvruchten van Hans Van Rompaey, alias Ivo Victoria. In 't Periodiekske' hadden wij het eerder al uitvoerig over zijn boeken 'Hoe ik nimmer de Ronde van Frankrijk won' (3 november 2009), 'Dieven

van vuur' (3 juni 2011), 'Billie en Seb' (18 april 2017). Alleen 'Gelukkig zijn we machteloos', zijn duistere zedenkomedie over angst en populisme met magisch-realistische trekjes rond onrustwekkende verdwijningen van jonge meisjes, hebben we gemist. Staat op onze bucketlist van verplichte lectuur! En nu 'Alles is OKE !'

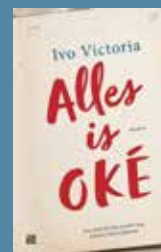
Demente moeder

De 83-jarige moeder van Ivo Victoria is dement. Bizar is alleszins dat het niet Victoria zelf is die in de ik-persoon vertelt, maar het is wel een schrijver. Dus is de roman wel min of meer autobiografisch.

Centraal staat ene mevrouw Stevens. Een godsdienstlerares op een gemeentelijke basisschool. Veel gebeurt er niet in de carrières van het onderwijzend personeel. Het zijn vlakke loopbanen. Er moet binnenskamers al wat aan de hand zijn dat de moeite is om verteld te worden.

Hier zijn dat de problemen die mevrouw Stevens heeft met haar schooldirecteur, de rare meneer Pauwels. Een bizarre figuur, een ras apart. Zijn kantoor bevindt zich in de kelderverdieping. Bovendien is er een financieel dispuut tussen hem en mevrouw Stevens.

En toch wilde Ivo Victoria geen boek over Alzheimer schrijver, "zoals er dertien in een dozijn verschijnen". Het was vooral de ontluistering die hem boeide, het onbarmhartige, het gruwelijk van de ziekte dat hem fascineerde. •

Ivo Victoria, Alles is oké. Een zoon wil zijn moeder nog één keer laten schitteren, Lebowski, Amsterdam, 2019, 224 blz., 21,99 euro.

Ode aan de verwondering

Rector van de Vrije Universiteit Brussel Caroline Pauwels werkte een toespraak uit tot een gepubliceerd essay "Ode aan de verwondering". Over diezelfde verwondering gaat het ook in filosofische gesprekken met Jean Paul Van Bendegem, die in boekvorm werden uitgegeven.

door Aviva Dierckx

Na de publicatie "Verlichting als levenskunst" schakelt **Caroline Pauwels** moeiteloos door naar 'verwondering', die zowat invulling krijgt als "praktische verlichting".

Verwondering

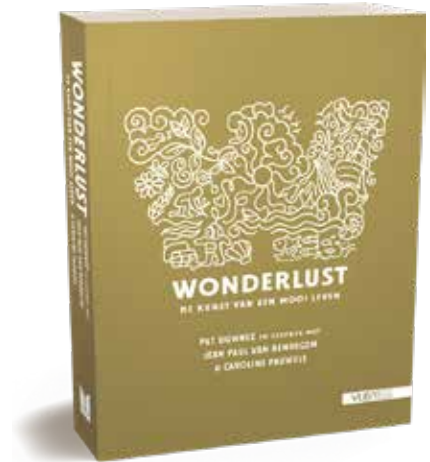
Haar essay "Ode aan de verwondering" gaat dieper in op de, soms vergeten, link tussen verwondering, wetenschap en kunst. "Verwondering is wat ons voortstuwt, waardoor we onze talenten ontplooiën, onze grenzen verleggen en uiteindelijk geluk vinden in wat we doen," zegt Pauwels.

Tegelijkertijd wil Caroline Pauwels meegeven dat we best dagelijks bewonderd zijn, een beetje zoals kinderen. Zij kunnen zich nog verwonderen over de blauwe kleur van de zee, waar we als volwassenen die onbe-

vangenheid verloren hebben. In "Ode aan de verwondering" stelt ze dat we soms net grenzen kunnen verleggen, zoals dat in de wetenschap en de kunst gebeurt, door met een kinderlijke blik naar de wereld te kijken. "Geen denken zonder open geest. Een geest die altijd bereid is verwonderd te worden. Laten we dus vooral de gave van de verwondering weer ontwikkelen, door onszelf te leren kennen, met anderen te praten, regelmatig iets te doen dat ons uit onze comfortzone haalt en van alles wat dagelijks is telkens weer iets bijzonders te maken," benadrukt Caroline Pauwels. Ze voegt er aan toe dat wetenschap niet kan zonder verwondering en verbeelding. We mogen dus hopelijk ook nog uitkijken naar haar volgend essay, over verbeelding dan ...

Wonderlust

Wonderlust betekent het verlangen om te reizen, als diepe ongecontroleerde behoefte om spullen bijeen te pakken en te vertrekken. Wonderlust, met een 'o', gaat niet over een verlangen maar over een vermogen. Jawel, u hebt het al geraden, het gaat hier ook over het zeldzaam geworden vermogen om zich te verwonderen, en draagt als ondertitel "de kunst van een mooi leven". Hier komt het essay 'Ode aan de verwondering' tot leven in gesprekken, twijfels, toetsingen, ontboezemingen. Klara-man Pat Donnez heeft een makkelijke kluif als gangmaker, want Caroline Pauwels en Jean Paul Van Bendegem zijn prikkelende en sprankelende sparringpartners over zeer vele aspecten van verwondering in het bijzonder en de 'condition humaine' in het algemeen. Je ziet het gesprek

zich als het ware voor je ontwikkelen : hij wat slungelig en snuivend lekker los onderuitgezakt, zij op het puntje van haar stoel met alle lichtjes in de ogen aan. Het als goede televisie, maar dan in boekvorm. Komen aan bod: verwondering als schromelijk onderschat zusje van verontwaardiging, het wonder van de liefde, de vrijheid van discipline, leven in het volle besef van een nooit te voltooien zoektocht, eindigheid, humor, schoenen in de aanbieding, het lelijkste land ter wereld en België als realistische utopie, de mens als prutselaar en de wereld proberen begrijpen als hoogste genot.

Schenk u een goed glas in en laat u mée verwonderen.

Pat Donnez, Caroline Pauwels, Jean Paul Van Bendegem, Wonderlust, Vubpress, Brussel, 2019, 189 blz., 19,95 euro.

Caroline Pauwels, Ode aan de verwondering, Academia Press, Brussel, 2019, 98 blz., 7,99 euro.

